

СРПСКИ БИОГРАФСКИ РЕЧНИК

7

Мл—Пан

НОВИ САД
2018

или, ређе, Грк. Вероватно му се већ отац доселио у Дубровник и добио право грађанства. Мало веће донело је почетком 1390. одлуку да га за плату од 50 перпера годишње упосли као учитеља српског језика, који ће без накнаде подучавати „litteras sclauichas” дечаке, односно било којег Дубровчанина који за тим изрази жељу. Био је једини познати јавни учитељ који је у XIV в. подучавао писање и читање на ћирилици у Дубровнику. Иако је језик администрације и школе у Дубровнику био латински и италијански, потреба за познавањем ћирилске писмености јавила се због чињенице да је већина Дубровчана користила српски језик у свакодневном говору и због интензивирања ћирилске преписке са житељима земаља у залеђу. Није искључено да је Руско, син Христофора, лекара из Беневента, најпознатији дубровачки српски канцелар, који је на тај положај постављен 1392, управо од Николе научио да пише на ћирилици. Оженио се 1391. Ратком, ћерком покојног Русина Степковића и изјавио да је од њеног стрица Паскве за мираз добио 27 перпера и један посед. Дубровачка влада потврдила га је са истом платом на положају српског учитеља 1391. и 1392, мада је било предлога да му се плата умањи на 30 перпера. У раздобљу 1393—1395. престао је да се бави подучавањем, али не зна се тачно када, јер записници дубровачких већа за те године нису сачувани. Почетком 1396. помиње се као дипломатски курир, бивши српски учитељ, који је награђен с десет перпера јер је у Дубровник донео повељу султана Бајазита I, којом се Дубровчанима даје слобода трговине у земљама под турском влашћу. Средином исте године одлучио је да се опроба као хирург и Велико веће дало му је дозволу да на територији Дубровника може да се бави лекарским занимањем и да обавља операције киле и камена. То је његов последњи помен у изворима.

ЛИТЕРАТУРА: Konstantin Jireček, *Die mittelalterliche Kanzlei der Ragusaner. II Die slavische Kanzlei*, ASP, 1904, Bd. 26, Heft 2, 179—181; Ирмгард Манкен, *Дубровачки ћирицијали у XIV веку*, I, Београд 1960, 101.

Ђ. Бубало

Никола Вратко, властелин (? — река Нишава, 5. VII 1349)

Припадник је познате властеоске породице Чихорић (Друговић) из Попова поља. Отац му је био жупан Вратко Чихорић, а стричеви слуга Дабижив, тепчија Степко и жупан Ненац, властела и слуге краља и цара Стефана Душана. Дабижив је, штавише, био Душанов намесник у Требињској области. Изгледа да је он, или његов отац, премештен на исток Српске земље, у Нишку област, где је уз нову службу можда добио и поседе. Несрећно је скончао утопивши се у реци Нишави. Сахрањен је у Цркви Св. Николе код данашње Куршумлије,

где је 1880. пронађена његова надгробна плоча која се данас чува у Народном музеју у Нишу.

ИЗВОР: Гордана Томовић, *Морфологија ћириличних написана на Балкану*, Београд 1974, бр. 43.

ЛИТЕРАТУРА: Јованка Калић, *Ниш у средњем веку*, ИЧ, 1984, бр. 31, 29.

Ђ. Бубало

Никола Грк, сликар (? — ?), Дубровник, Котор, пре 1327.

Грчки сликар који је живео и радио у Котору у првој четвртини XIV в. Пре доласка у Котор живео је у Дубровнику. У том граду је 1284—1285. поднео тужбу против своје слушкиње, која га је покрала. Писани извори сведоче да је у Котору засновао породицу, а поседовао је кућу, винограде и земљишта у околини овог града. Поред Николе, позната су имена још двојице грчких сликара у Котору у XIV в — Манојла и Георгија. Из тог века сачувани су делови фреско сликарства у Цркви Св. Марије Колеђати и у Катедрали Св. Трипуна, чији стил и иконографија носе јасне елементе „*pictura graeca*”. Међутим, извори не помињу имена сликара који су осликали которске цркве. Имао је синове Стојана, Илију и Дешињу, и ћерку Илену. У нотарским исправама често се среће име његовог сина Илије (*Elia quondam Nycole Greci de Ragusio*). Илија је био трговац који се удруживао са которским и венецијанским трговцима у пословима у које је улагана знатна свота новца. Са члановима властеоског рода Бућа, трговао је рудним благом из Србије. Други Николин син Стојан (*Stoyanus, filius condam Nycole Greci*) саставио је тестамент пред своје пресељење у Апулију. Њерка Илена се 1327. удала за Домању Которанина, а исте године Никола Грк помиње се као покојни.

ЛИТЕРАТУРА: Ристо Ковијанић, Иво Стјепчевић, *Културни живот сџарага Којора (XIV—XVIII вијек)*, Пераст 2003.

В. Живковић

Никола Дореновић, властелин (? — ?), Шаторња, 1424—1425.

Све што знамо о њему потиче из ктиторског натписа који је поставио 1424/25. на надвратнику од мермера своје задужбине, Цркве Св. Николе у селу Шаторњи. Био је властелин деспота Стефана Лазаревића, а храм је подигао својим трудом и откупом. Основано се претпоставља да је задужбину подигао на својој баштини, док је део имања за црквено властелинство изгледа откупио од других поседника.

ИЗВОРИ: Гордана Томовић, *Морфологија ћириличких синоменика*, Београд 1974, 104, бр. 101; Р. Петровић, *Новооткривене фреске и мермерни кититорски написи из 1425. године у цркви Свештог Николе у Горњој Шаторњи*, ЗМСЛУ, 2009, бр. 37, 86—89.